

teima

REVISTA GALEGA DE INFORMACION XERAL

Conversa
Falan as irmans de Lister

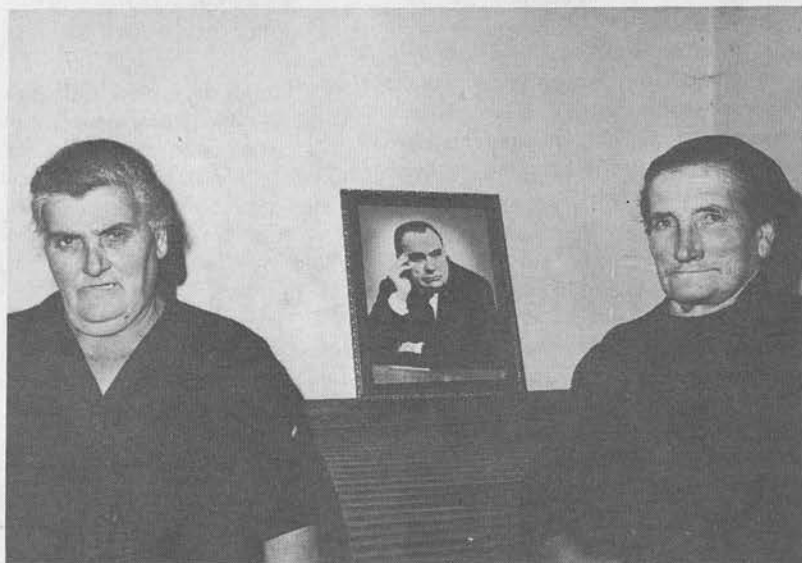
Galicia

A AMNISTÍA QUE NON CHEGOU

O Grove:
Galicia, a
sete pesetas metro

Portodemouros:
a represa
do señor conde

AURORA E MANUELA:
Nosos irmán nunca fixo mal a ninguén

«Que lle den o pasaporte, a él e a todos. A él, que é o secretario do Partido Comunista Obreiro Español (P.C.O.E.), téñenllo que dar deseguida. Porque non fixo outra cousa que loitar por unha causa moi xusta e no fixo mal ningún a ninguén. Amnistía total, a todo o mundo, que xa non é sin tempo ¿non sí?, xa non é sin tempo, penso eu...», díxolle Aurora Lister a Xavier Navaza cando chegou a Calo, perto de Santiago pola estrada de Pontevedra, pra entrevistála e falar do seu irmán, Enrique Lister, «o antiCarrillo». Con Aurora estaba Manuela, outra das irmáns: as dúas coa mesma forza nos ollos, a mesma retranca. Pero quen falaba era Aurora, a máis nova, leiteira no mercado de Compostela a cabalo dun Citroen.

NOS CARGAMOS CO MORTO

«O principio da guerra: daquela

era un desastre. Si todo seguira sendo así, millor morrer. Pasamos moito medo. Chegaban a calquera hora, a tódalas horas. Non botábamnos un día sin que viñeran xunto a nós e, cando así era, ¡miuda novidade! Unha vez chegaron a decir que me querían sacar a pasear a mín», conta Aurora. «Porque tí sempre falaches moito —suliña Manuela, sorrindo—. Eu aínda calaba, pero tí...».

Aurora sigue:

—Enrique tería dezasete ou dezaoito anos cando viñeron e rexistraron a casa por primeira vez. Non atoparon nada, pero levárono coa parexa: seica repartira propaganda comunista no Milladoiro ou non séi qué. Miña nai foi detrás deles a buscalo e nós non sabíamos o que era todo aquilo. Eu era unha cría que iba á escola.

—¿Sempre tiveron problemas coa Guardia Civil?

MANUELA:
a nosa mocidade rematou no 36

Aurora e Manuela, irmás de Enrique Lister:

«Que lle den o pasaporte,
a él e a todos»

«Desfixeron a nosa familia
e non foi máis que porque
loitamos e fumos tirando...»

—Sempre, sempre, nós sempre. Eu nunca estiven na cadea pero, cando o empece da guerra, estando meus irmáns escapados polo monte adiante, eu non decía ónde estaban e chegaban os fascistas e veña a me dar leña e máis leña. Un día pecháronme nun cuarto e, cuns paos, déronme unha boa malleira: era o catro de outubro, o día que pasearon a Constante. Días atrás fusilaron a Faustino. Pasearon a Constante, sacárono da cadea e tirárono: aínda hoxe non sabemos ónde está. Manoel e máis Eduardo tamén andaban escapados, pero Enrique xa estaba en Madrid daquelas do 36. Pouco despois pren-

UN HOME CHAMADO CABALO

—Enrique Lister seica, non pode ver diante a Santiago Carrillo ¿ou non?

—Eso sí, sí, disque sí... Pero eu non séi, son cousas de política que eu non entendo. Enrique, cando en algo se funda, algo terá contra Carrillo.

—¿Sempre foi un home con certa mala leite?

—Ai, moito, sempre, sempre... El, pola realidade, discutía coa Guardia Civil ou con quen fora. Chegou a pelexar con máis de un guardia e, moitas veces, zurróulle a un policía de Santiago que lle chaderon a Eduardo e chegaronlle a lle pedir pena de morte, logo foi a Madrid e voltou con seis anos. A Manoel, o máis novo, levárono a Sevilla porque era da quinta do 36 e non se presentara no día.

—¿E nestes últimos anos?

—Non, agora xa non nos molestaban pra nada. Antes, pola contra do que se poida maxinar, aínda fo-

ron máis malos os antigos amigos dos meus irmáns que os outros. Foron os que cambearon a chaqueta os que logo lle botaron as culpas de todo ós meus irmáns decindo que todos nós éramos os cabecillas. Fumos os que cargamos co morto.

OS GUERRILLEIROS

—O rematar a guerra chegaron os guerrilleiros. Andaban por Lugo e por Ordenes e fusilaron a unha chea deles. Pero nós non tratamos con eles, contra do que coidan algúns, porque os guerrilleiros sabían que a nosa familia andaba moi perseguida e nunca viñeron por eiquí. Eles sabían que sobre da nosa familia caera a represión con moita forza naqueles anos.

—Non viñeron, pois. ¿E si chegaran a vir?

—Home, si viñeran habíamolos de atender coma é debido, que tamén nos gustou a nós cando nos atenderon: tres anos polo mundo adiante, un pouco durmindo no monte e outro pouco nas casas dalgún amigo cando lle cadraba. Dende o 36 ó 39. Tamén a eles, ós guerrilleiros, colléronos ás veces cando estaban refuxiados nas casas. Outras, polo monte abaixo...

—¿Nunca tiveron que escapar da casa?

—Escapar da casa, non —di Manoela—, aínda que eu fun dormir máis dunha vez á casa dos veciños dunha aldea perto de eiquí.

—Esta sempre tiña moito medo —di Aurora sorrindo pra súa irmán—. Bon, medo o tiña calquera, porque chegaban á unha ou ás dúas ou tres da mañán. Chegaban cinco ou seis homes ou máis, ben armados, e entraban por eiquí adiante a paos con calquera...

maban «o caballo». Enrique era o único que lle frenaba os pés ó «cabalo».

—Pero, no fondo, ¿coma era?

—Moi bó, sempre foi moi bó. El é incapaz de lle facer unha traición a ninguén. Eso de bó corazón hai que deixalo: ten moito e, nas súas cousas, é moi sano e fala claro. O que teña que decir sempre o dí claro porque él non lle come ningunha perra chica a ninguén de cousa ningunha.

—Dende o 36, Enrique xa non voltou máis. ¿Teñen esperanzas?

—Home, nós pensamos de que veña porque él non fixo outra cousa que loitar por unha causa moi xusta. Supoño que lle darán o pasaporte a todos e que virá algún día de volta á casa.

—¿Nunca volveron falar con él?

—Non, falar non. Pero, por carta, moito. Miña irmán, Manuela —di Aurora— é a que máis cartas recibe, é á que máis lle escribe.

—¿Qué lles conta?

—Nada, cousas da familia nada máis.

ENRIQUE: GALEGO NA CASA

—¿Pero nunca lles contou nada do que pensa encol do proceso político español?

—Ai, eso non cho séi... Nós non sabemos o que pensa. El somentes pensa que lle teñen que dar o pasaporte porque non fixo máis mal que

loitar no frente republicano e logo no exército ruso. Sempre estivo loitando nos frentes, pero él non fixo outro mal máis que eso.

—¿De qué vive alá en Francia?

—Pois non sabemos, pero ten ós fillos en boa postura. Ten tres fillos, todos casados: dous homes e unha muller. Están todos en boa postura e axúdanlle moito a vivir. A filla xa veu por eiquí, sin ningún problema.

—¿Non lle coñecen á muller?

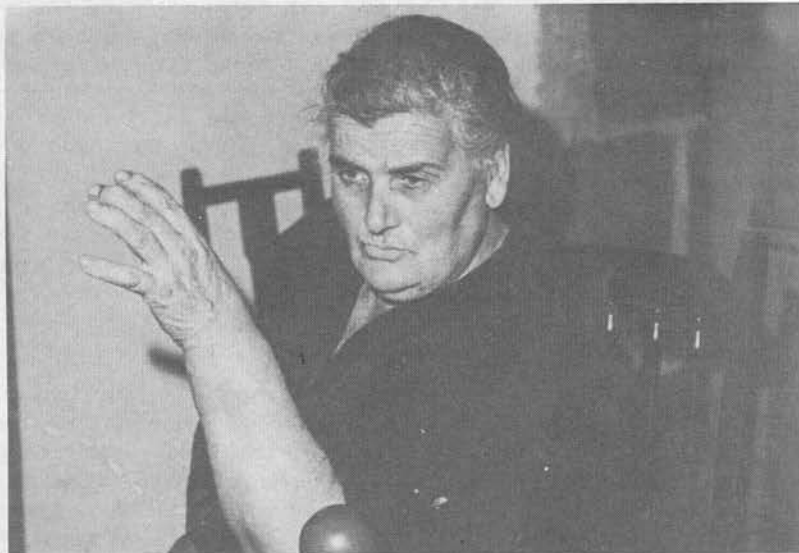
—Non, persoalmente non. Nada máis coñecemos á sobriña. Daquela que veu pola casa chegou logo a policía secreta a preguntar, pero xa ela marchara. Os policías decían que, dende eiquí, iba a Asturias. Eu lles dixen —conta Aurora— que non, que era mentira, que dende eiquí salíu en avión pra Madrid e dalí a París... Xa viñera, de nantes, outra vez. Decía que o seu pai sempre lles falaba a eles en galego. Dixo, tamén, que sabía catro idiomas pero non o galego. O ruso sí, supoño que todos eles saben falar ben o ruso.

—¿Será certo o que dín as malas línguas? ¿E certo que Líster, cando o Partido Comunista Español decidiu a creación do Partido Comunista Galego, tanto él coma Santiago Alvarez negáronse a tal cousa?

—Ai, nós deso non sabemos. Enrique é comunista dende denantes da guerra, pero daquelas non

AURORA:
Os peores... os que cambearon de chaqueta.

¡QUE LLE DEN O PASAPORTE!

había tantos partidos coma agora e non había esto de Galicia. Eu nunca soupen. Cando chegou o Movemento —conta Aurora— habían as dereitas e as esquerdas, non había outra cousa coma agora Claro, Galicia caíu deseguida nas máns dos fascistas e así foi que viñeron as escabechinas.

«¡ Un desastre, un verdadeiro desastre! —dín as dúas irmáns—. Desfíxeron a nosa familia e non foi máis porque loitamos e fumos tirando. Era coma morrer. Si, destes

últimos corenta anos, tivéramos que resumir... ¡Ai, entón tiñamos lería pra tempo! o final aínda bó é, porque nós somos honradas e traballadoras, pero daqueles anos primeiros...».

«O fascismo privounos, coma quen dí, da vida. Eu aínda non tiña —remata Aurora— vinte anos e ésta vintecatros. Entón xa se acabou a nosa mocidade a nosa vida, antre a policía, os falanxistas e todos cantos iban chegando logo. A nosa diversión foi así...».

ENRIQUE ERA O UNICO QUE LLE FRENABA OS PES O «CABALO»